

ปัจจัยทำนายอาการซึมเศร้าในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ถูกระรานทางไซเบอร์

Factors Predicting Depressive Symptoms of Cyberbullying Victims in Middle-School Students

อัญชลี จีรัตน์ นุชนาท บรรพุมพร* สารรัตน์ วุฒิอาภา
Anchalee Jeerat Nuchanart Bunthumporn* Sararud Vuthiarpa
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปทุมธานี ประเทศไทย 12121
Faculty of Nursing, Thammasat University, Phatumthani, Thailand 12121

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์เชิงทำนายครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอาการซึมเศร้า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอาการซึมเศร้า และปัจจัยทำนายอาการซึมเศร้าในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบประเมินอาการซึมเศร้า 3) แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง 4) แบบประเมินการเผชิญปัญหา 5) แบบประเมินรูปแบบการเรียนรู้ 6) แบบประเมินรูปแบบการเลี้ยงดู 7) แบบประเมินสัมพันธ์ภาพในครอบครัว 8) แบบประเมินความผูกพันใกล้ชิดกับเพื่อน 9) แบบประเมินการสนับสนุนทางสังคม และ 10) แบบประเมินการติดสื่อสังคมออนไลน์ ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามชุดที่ 2-10 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค์ได้เท่ากับ 0.90, 0.83, 0.84, 0.95, 0.85, 0.83, 0.83, 0.93 และ 0.92 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสถิติถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยอาการซึมเศร้าเท่ากับ 20.61 คะแนน ($M = 20.61, SD = 9.89$) ซึ่งอยู่ในระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง ปัจจัยที่ร่วมกันทำนายอาการซึมเศร้าโดยเรียงตามค่าทำนายสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับอารมณ์ ($\beta = -0.332, p < .001$) รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ($\beta = 0.290, p < .001$) รูปแบบของการถูกระรานทางไซเบอร์มากกว่า 1 รูปแบบ ($\beta = 0.243, p < .001$) เพศหญิง ($\beta = 0.174, p < .001$) การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับปัญหา ($\beta = 0.165, p < .05$) และการรับรู้ลักษณะของตนเองแบบชอบเก็บตัวและอารมณ์อ่อนไหว ($\beta = 0.127, p < .05$) โดยร่วมกันทำนายอาการซึมเศร้าได้ร้อยละ 34.7

ผลการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ เป็นกลุ่มที่มีโอกาสเกิดอาการซึมเศร้าได้ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและบุคลากรทางด้านสุขภาพจิต ควรจัดให้มีบริการส่งเสริมสุขภาพจิตที่มุ่งเน้นความสามารถในการเผชิญปัญหาที่เหมาะสม

คำสำคัญ: อาการซึมเศร้า, การถูกระรานทางไซเบอร์, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Corresponding Author: *e-mail: nuchanart @nurse.tu.ac.th

วันที่รับ (received) 26 ธ.ค. 2565 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 14 ก.พ. 2566 วันที่ตอบรับ (accepted) 28 ก.พ. 2566

Abstract

This predictive correlational study aimed to examine depressive symptoms, factors influencing, and factors predicting depressive symptoms of cyberbullying victims in middle-school students. The sample consisted of 300 participants. The instruments used for collecting the data were 1) demographic characteristics questionnaires; 2) the Center for Epidemiologic Studies- Depression Scale (CES-D) 3) the self-esteem scale; 4) coping strategies scale; 5) learning style questionnaires; 6) parenting style questionnaires; 7) family relationships questionnaires; 8) friendship intimacy questionnaires; 9) social support questionnaires and 10) social media addiction questionnaires. The reliability test of questionnaires 2- 10 were 0.90, 0.83, 0.84, 0.95, 0.85, 0.83, 0.83, 0.93, and 0.92, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics, Spearman's rank correlation coefficient, Pearson's product correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

Study found that the mean score of depressive symptoms was 20.61. (M = 20.61, SD = 9.89). The result revealed the depressive symptoms were at a mild to moderate level. By examining the stepwise multiple regression for predicting depressive symptoms, the six factors that could predict depressive symptoms included emotion-focused coping ($\beta = -0.332$, $p < .001$), neglectful parenting style ($\beta = 0.290$, $p < .001$), more than 1 type of cyberbullying ($\beta = 0.243$, $p < .001$), female ($\beta = 0.174$, $p < .001$), problem-focused coping ($\beta = 0.165$, $p < .05$) and perceived characteristics (introverted personality and sentimental) ($\beta = 0.127$, $p < .05$). All six variables were able to predict depressive symptoms at 34.7%

The findings of this study showed that cyberbullying victims in middle-school students are a high risk group for depressive symptoms. Academic Administrator and Mental health professionals aimed at enhancing coping strategies to this population group.

Keywords: depressive symptoms, cyberbullying victims, middle-school students

บทนำ

จากสถิติของการใช้อินเทอร์เน็ตปี พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม¹ พบว่ากลุ่มอายุระหว่าง 6-14 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 92.2 และกลุ่มอายุระหว่าง 15-24 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 98.8 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้อินเทอร์เน็ตออนไลน์ในกลุ่มวัยรุ่นที่เพิ่มมากขึ้น และยังคงมีแนวโน้มการใช้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ทั้งในเชิงสร้างสรรค์และในเชิงไม่สร้างสรรค์² วัยรุ่นมีการใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางระหว่างบุคคลเพื่อเป็นช่องทางการแสดงพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น เนื่องจากช่องทางนี้ไม่ต้องเผชิญหน้ากัน และสามารถเลือกที่จะไม่ระบุตัวตนที่แท้จริงได้ อีกทั้งการรังแกนี้สามารถกระทำตลอดเวลา³ ซึ่งราชบัณฑิตยสภา เรียกการรังแกรูปแบบใหม่นี้ว่า “การกระหน่ำทางไซเบอร์ (Cyberbullying)”

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ถูกระหน่ำทางไซเบอร์

ประกอบด้วยหลายด้าน ได้แก่ 1) ด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ โกรธ เสียใจ และอับอาย เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ รวมถึงมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดอาการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิต ได้แก่ ความเครียด อาการซึมเศร้า รวมถึงการนำไปสู่ปัญหาการฆ่าตัวตาย⁴ 2) ด้านพฤติกรรม ทำให้ขาดสมาธิในการเรียน ผลการเรียนตกต่ำ มีปัญหาการเรียนรวมถึงพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรง พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และการใช้สารเสพติดต่างๆ⁵ 3) ด้านสังคม ได้แก่ ไม่อยากเข้าสังคม มีปัญหาด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น⁶ และ 4) ด้านร่างกาย ได้แก่ ปวดท้อง ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ อ่อนเพลีย เรือรัง และทำร้ายตัวเอง⁷

จากผลกระทบดังกล่าว การถูกระหน่ำทางไซเบอร์จึงถือเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ที่นำไปสู่การมีอารมณ์ซึมเศร้าของวัยรุ่น⁸ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าวัยรุ่นที่ถูกระหน่ำทางไซเบอร์มีแนวโน้มที่จะเกิดอาการซึมเศร้ามากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่ถูกระหน่ำทางไซเบอร์⁹ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่พบ

ว่าผู้ถูกระรานทางไซเบอร์จะมีอาการซึมเศร้าในระยะยาวที่สูงกว่าผู้ถูกรังแกแบบทั่วไป¹⁰ รวมไปถึงได้มีการศึกษาในระยะยาวในกลุ่มผู้ถูกระรานทางไซเบอร์ พบว่า การถูกระรานทางไซเบอร์มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการซึมเศร้า¹¹ การค้นหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือทำนายอาการซึมเศร้าในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์เป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะสามารถช่วยให้มีองค์ความรู้พื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการดูแลผู้ที่มีอาการซึมเศร้าในกลุ่มนี้ได้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอาการซึมเศร้าและอาจทำนายอาการซึมเศร้าในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ผลการเรียนรู้ การรับรู้ลักษณะของตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การเผชิญปัญหา รูปแบบการเรียนรู้ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพกับบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ รูปแบบการเลี้ยงดู ผู้เลี้ยงดู สัมพันธภาพในครอบครัว ความผูกพันใกล้ชิดกับเพื่อน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว (ขนาดครอบครัว, เศรษฐฐานะ) โรงเรียน (ระบบการดูแลนักเรียน) การสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ การติดสื่อสังคมออนไลน์ ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ รูปแบบของการถูกระรานทางไซเบอร์ ประเด็นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ ระยะเวลาของการถูกระรานทางไซเบอร์ และผู้รับรู้ร่วมเหตุการณ์

ผู้วิจัยในฐานะพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิตได้เห็นความสำคัญของการป้องกันการเกิดอาการซึมเศร้าในระดับปฐมภูมิ¹² จากการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่พบว่า ช่วงอายุระหว่าง 12-15 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความเสี่ยงในการเกิดพฤติกรรมถูกระรานทางไซเบอร์มากที่สุด และจะค่อยๆ ลดลงเมื่ออายุ 16 ปีขึ้นไป ในปัจจุบันการศึกษาปัจจัยทำนายอาการซึมเศร้าในนักเรียนที่ถูกระรานทางไซเบอร์ยังมีน้อย โดยการถูกระรานทางไซเบอร์มีความแตกต่างจากการถูกรังแกแบบอื่น โดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องในการแสดงพฤติกรรมรังแกผู้อื่น ซึ่งผู้ถูกระรานทางไซเบอร์ไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ และสามารถถูกระรานได้ตลอดเวลาและมีผู้ร่วมรับรู้ในวงกว้างผ่านทางไซเบอร์ อันนำมาสู่ผลกระทบด้านจิตใจที่แตกต่างกับการรังแกแบบทั่วไป ทำให้นักเรียนกลุ่มนี้มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดอาการซึมเศร้าได้ ดังนั้นการค้นหานักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการซึมเศร้า เพื่อให้การช่วยเหลือตั้งแต่ระยะแรกจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยป้องกันและลดอาการซึมเศร้าในนักเรียนที่ถูกระรานทางไซเบอร์ได้ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยทำนาย

อาการซึมเศร้าในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์หรือทำนายอาการซึมเศร้าในนักเรียนกลุ่มนี้ได้ และจะสามารถนำความรู้นี้ไปพัฒนาแนวทางป้องกันหรือลดอาการซึมเศร้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอาการซึมเศร้าในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสัมพันธภาพกับบุคคลใกล้ชิด ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านเทคโนโลยีกับอาการซึมเศร้า
3. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายอาการซึมเศร้าในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสัมพันธภาพกับบุคคลใกล้ชิด ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) ของบรอนเฟนเบรนเนอร์และมอร์ริส¹³ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่างๆ กับอาการซึมเศร้า จากการทบทวนวรรณกรรมประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ผลการเรียนรู้ การรับรู้ลักษณะของตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การเผชิญปัญหา และรูปแบบการเรียนรู้ 2) ปัจจัยด้านสัมพันธภาพกับบุคคลใกล้ชิด ประกอบด้วย รูปแบบการเลี้ยงดู ผู้เลี้ยงดู สัมพันธภาพในครอบครัว ความผูกพันใกล้ชิดกับเพื่อน 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ขนาดครอบครัว, เศรษฐฐานะ ระบบการดูแลนักเรียน และการสนับสนุนทางสังคม และ 4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ประกอบด้วย การติดสื่อสังคมออนไลน์ ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ รูปแบบของการถูกระรานทางไซเบอร์ ประเด็นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ ระยะเวลาของการถูกระรานทางไซเบอร์ และจำนวนผู้รับรู้ร่วมเหตุการณ์ ซึ่งสามารถอธิบาย 4 ปัจจัยข้างต้นด้วยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ หรือเรียกว่า PPCT Model ดังนี้ บุคคล (Person) คือ นักเรียนที่ถูกระรานทางไซเบอร์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของระบบใหญ่ทั้งหมด กระบวนการ (Process) เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนกับบริบทแวดล้อมที่มีความใกล้ชิดกับบริบทแวดล้อม (Context)

ซึ่งบริบทแวดล้อมที่อยู่รอบตัวมีหลายระดับ แต่ระดับมีอิทธิพลต่อนักเรียนที่แตกต่างกัน และระบบเวลา (Time) ในที่นี้คือ การเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการเข้าถึงง่าย การที่บุคคลจะมีการพัฒนาและการปรับตัวที่ดีนั้น จะต้องเกิดจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบริบทแวดล้อม ซึ่งบริบทแวดล้อมนั้นมีหลายระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีอิทธิพลต่อการพัฒนาและการปรับตัวที่แตกต่างกัน ซึ่งหากกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อมเกิดปัญหาในระดับใดระดับหนึ่ง จะส่งผลบุคคลต้องมีการปรับตัวต่อเหตุการณ์ที่มากระทบนั้น ซึ่งหากไม่สามารถปรับตัวได้ ก็จะทำให้ถูกกระตุ้นให้แสดงออกโดยเหตุการณ์หรือสถานการณ์ทำให้เกิดความคิดทางด้านลบ 3 ด้าน ได้แก่ ความคิดทางลบกับตนเอง การรับรู้ทางลบต่อสิ่งแวดล้อม และความคิดทางลบต่ออนาคต และนำไปสู่การมีอาการซึมเศร้าได้¹⁴

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Predictive correlational research design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนอายุระหว่าง 12-16 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (ปทุมธานี สระบุรี) ที่ถูกระรานทางไซเบอร์ ทั้งหมด 43 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนอายุระหว่าง 12-16 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 (ปทุมธานี สระบุรี) ที่ถูกระรานทางไซเบอร์ ในปีการศึกษาที่ 2564 ภาคการเรียนที่ 2 จำนวน 300 คน และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เคยถูกระรานทางไซเบอร์ (คัดกรองโดยแบบสอบถามประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตในระดับเคยบางครั้งขึ้นไป อย่างน้อย 1 ข้อ จะจัดอยู่ในกลุ่มที่ถูกระรานทางไซเบอร์) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของธอร์นไคด์ $n = 10k + 50$ โดยที่ n หมายถึงขนาดกลุ่มตัวอย่าง และ k หมายถึงจำนวนตัวแปรทั้งหมดที่ศึกษา ซึ่งตัวแปรที่นำมาศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 22 ตัวแปร กลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ คือ 270 คนและเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มขนาด

ของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 และได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็น 300 คน ทำการคัดเลือกนักเรียน ซึ่งทางโรงเรียนได้คัดเลือกห้องเรียนให้ 21 ห้องเรียน โดยแบ่งเป็นระดับชั้นละ 7 ห้องเรียน หลังจากนั้นทำการคัดเลือกนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด จนได้จำนวนนักเรียนครบ 300 คน โดยแบ่งเป็นระดับชั้นละ 100 คน รวมทั้งหมด 3 ระดับชั้น จำนวน 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้คัดกรองกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แบบสอบถามประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต¹⁵ มี 9 ข้อ และส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 10 ชุด ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย เพศ อายุ ผลการเรียน การรับรู้ลักษณะของตนเอง ขนาดครอบครัว ผู้เลี้ยงดู เศรษฐฐานะ ระบบการดูแลนักเรียน ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ รูปแบบการถูกระรานทางไซเบอร์ ระยะเวลาที่ถูกระรานทางไซเบอร์ ประเด็นที่ถูกกระรานทางไซเบอร์ และจำนวนผู้รับรู้ร่วมเหตุการณ์ 2) แบบประเมินอาการซึมเศร้า¹⁶ 20 ข้อ แบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ ไม่มีอาการ ระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง และระดับรุนแรง 3) แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง¹⁷ มี 10 ข้อ แบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง 4) แบบประเมินการเผชิญปัญหา¹⁸ มี 40 ข้อ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบมุ่งเน้นจัดการกับอารมณ์และแบบมุ่งเน้นจัดการกับปัญหา หากคะแนนรวมในแบบใดมีคะแนนรวมสูง หมายถึงใช้การเผชิญปัญหาแบบนั้นเป็นส่วนใหญ่ 5) แบบประเมินรูปแบบการเรียนรู้¹⁹ มี 32 ข้อ หากคะแนนรวมในรูปแบบการเรียนรู้ใดมีคะแนนรวมสูง หมายถึง ใช้รูปแบบการเรียนรู้นั้นบ่อยครั้ง 6) แบบประเมินรูปแบบการเลี้ยงดู²⁰ มี 32 ข้อ หากคะแนนรวมในรูปแบบใดสูง หมายถึง ได้รับการเลี้ยงดูตามรูปแบบการเลี้ยงดูนั้น 7) แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัว²¹ มี 16 ข้อ แบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง 8) แบบประเมินความผูกพันใกล้ชิดกับเพื่อน²² มี 12 ข้อ แบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง 9) แบบประเมินการสนับสนุนทางสังคม²³ มี 15 ข้อ แบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง และ 10) แบบประเมินการติดสื่อสังคมออนไลน์²⁴ มี 16 ข้อ แบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ ไม่ติดสื่อสังคมออนไลน์ คลั่งไคล้สื่อสังคมออนไลน์และติดสื่อสังคมออนไลน์ โดยนำไป

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการระรานทางไซเบอร์ 1 ท่าน และนักจิตวิทยาที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านจิตเวชเด็กและวัยรุ่น 1 ท่าน หลังจากนั้นมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ค่าความตรงของเนื้อหาของเครื่องมือคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลชุดที่ 2-10 เท่ากับ 0.88, 1.00, 1.00, 1.00, 1.00, 1.00, 1.00, 1.00, 0.86, 1.00 ตามลำดับ และได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม พบว่าค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลในชุดที่ 2-10 เท่ากับ 0.90, 0.83, 0.84, 0.95, 0.85, 0.83, 0.83, 0.93, 0.92 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลหลังได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ ตามหนังสือรับรองรหัสโครงการ COA No. 130/2564 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2564 และได้รับอนุมัติเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ตระหนักถึงสิทธิและเคารพในความเป็นบุคคลของอาสาสมัครวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ได้กลุ่มตัวอย่าง 300 คน โดยไม่มีกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการและไม่มีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ พิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยแคร์สสถิติสหสัมพันธ์สเปียร์แมน (Spearman's rank correlation) ในตัวแปรที่มีระดับการวัดเป็นนามบัญญัติ วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

เพียร์สัน (Pearson's correlation) ในตัวแปรที่มีระดับการวัดเป็นช่วงมาตรา และวิเคราะห์ปัจจัยทำนายของด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นบันได (Stepwise regression)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 66.3 มีอายุเฉลี่ย 13.94 ปี ($M = 13.94, SD = 0.93$) ผลการเรียนเฉลี่ย 3.4 ($M = 3.4, SD = 0.62$) สถานภาพของบิดามารดา ส่วนใหญ่อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 69.3 ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่เป็นบิดามารดา ร้อยละ 76.7 มีขนาดครอบครัวขยาย ร้อยละ 55 มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวอยู่ในช่วง 25,001-50,000 บาทมากที่สุดร้อยละ 44 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ลักษณะของตนเอง เป็นคนชอบเข้าสังคมร้อยละ 52 ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้เป็นประจำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้เฟซบุ๊กมากที่สุด ร้อยละ 85.7 ระยะเวลาที่ถูกระรานทางไซเบอร์ของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกตอบในแต่ละช่วงเวลามีความใกล้เคียงกัน โดยพบระยะเวลามากกว่า 1 ปี มากที่สุด ร้อยละ 23.7 รูปแบบของการถูกระรานทางไซเบอร์ ส่วนใหญ่เป็นการถูกด่าหยาบคาย ร้อยละ 72 ประเด็นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ ที่พบมากที่สุดได้แก่ เรื่องรูปร่างหน้าตา สีผิว ร้อยละ 48 จำนวนผู้รับรู้ร่วมเหตุการณ์ของการถูกระรานทางไซเบอร์ แบ่งเป็นสองส่วน ส่วนแรก ได้แก่ จำนวนผู้กดไลค์ พบว่า ไม่มีผู้กดไลค์ ร้อยละ 55 และมีผู้กดไลค์ร้อยละ 45 (กดไลค์จำนวนน้อย ร้อยละ 31.7 และกดไลค์จำนวนมาก ร้อยละ 13.3) และส่วนที่สองได้แก่จำนวนผู้กดแชร์ พบว่า ไม่มีผู้กดแชร์ ร้อยละ 80.7 และมีผู้กดแชร์ ร้อยละ 19.4 (กดแชร์จำนวนน้อย ร้อยละ 17.7 และกดแชร์จำนวนมาก ร้อยละ 1.7 สำหรับระบบการดูแล พบว่าไม่มีระบบการดูแลนักเรียนที่ถูกระรานทางไซเบอร์สูงถึงร้อยละ 94.3 และกลุ่มตัวอย่างไม่เคยได้รับการปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากทีมวิชาชีพ ร้อยละ 99

โดยภาพรวมคะแนนเฉลี่ยอาการซึมเศร้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ทั้งหมด 3 ระดับชั้น มีคะแนนเฉลี่ยอาการซึมเศร้าเท่ากับ 20.61 คะแนน ($M = 20.61, SD = 9.89$) ซึ่งจัดอาการซึมเศร้าอยู่ในระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับอาการซึมเศร้าในนักเรียนที่ถูกระรานทางไซเบอร์ (n = 300)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์	อาการซึมเศร้า	
	r	P-value
1. ปัจจัยด้านบุคคล		
เพศ	.302 ^b	0.00
การรับรู้ลักษณะของตนเอง	.351 ^b	0.00
การเห็นคุณค่าในตนเอง	-.597 ^a	0.00
การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับอารมณ์	-0.335 ^a	0.00
การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับปัญหา	-0.117 ^a	0.043
รูปแบบการเรียนรู้แบบดูดซึม	-0.180 ^a	0.002
รูปแบบการเรียนรู้แบบปรับปรุง	-0.118 ^a	0.041
2. ปัจจัยด้านสัมพันธภาพกับบุคคลใกล้ชิด		
รูปแบบการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด	0.383 ^a	0.00
รูปแบบการเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต	-0.288 ^a	0.00
รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	0.417 ^a	0.00
สัมพันธภาพในครอบครัว	-.276 ^a	0.00
3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม		
การสนับสนุนทางสังคม	-0.307 ^a	0.00
4. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี		
รูปแบบของการถูกระรานทางไซเบอร์	0.257 ^b	0.00
ประเด็นที่ถูกระรานทางไซเบอร์	0.163 ^b	0.005
จำนวนผู้รับรู้ร่วมเหตุการณ์		
จำนวนผู้กดไลค์	0.371 ^b	0.00
จำนวนผู้กดแชร์	0.233 ^b	0.00
การติดสื่อสังคมออนไลน์	0.149 ^a	0.01

หมายเหตุ ^a = สหสัมพันธ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน, ^b สหสัมพันธ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน

จากตารางที่ 1 พบว่า 1) ปัจจัยด้านบุคคล พบว่า เพศ (r = .302, p <.001) และการรับรู้ลักษณะของตนเอง (r = .351, p<.001) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอาการซึมเศร้า ส่วนการเห็นคุณค่าในตนเอง (r = -.597, p <.001) การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับอารมณ์ (r = -0.335, p <.001) การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับปัญหา (r = -0.117, p <.05) รูปแบบการเรียนรู้แบบดูดซึม (r = -0.180, p <0.05) และรูปแบบการเรียนรู้แบบปรับปรุง (r = -0.118, p <.05) มีความสัมพันธ์ทางลบกับอาการซึมเศร้า 2) ปัจจัยด้านสัมพันธภาพกับบุคคลใกล้ชิด พบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด (r = 0.383, p <.001) รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (r = 0.417, p <.001) มีความสัมพันธ์

ทางบวกกับอาการซึมเศร้า ส่วนรูปแบบการเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต (r = -0.288, p <.001) และสัมพันธภาพในครอบครัว (r = -.276, p <.001) มีความสัมพันธ์ทางลบกับอาการซึมเศร้า 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การสนับสนุนทางสังคม (r = -0.307, p <.001) มีความสัมพันธ์ทางลบกับอาการซึมเศร้า และ 3) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี พบว่า การติดสื่อสังคมออนไลน์ (r = 0.149, p <.05) รูปแบบของการถูกระรานทางไซเบอร์ (r = 0.257, p <.001) ประเด็นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ (r = 0.163, p <.05) จำนวนผู้กดไลค์ (r = 0.371, p <.001) และจำนวนผู้กดแชร์ (r = 0.233, p <.001) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอาการซึมเศร้า ดังแสดงผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยต่อการทำนายอาการซึมเศร้าในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ (n = 195)

ปัจจัยทำนาย	b	SEb	Beta (β)	t	P-value
การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับอารมณ์	-0.231	0.053	-0.332	-4.335	0.000
รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	0.381	0.080	0.290	4.743	0.000
รูปแบบของการถูกระรานทางไซเบอร์มากกว่า 1 รูปแบบ	3.677	0.920	0.243	3.998	0.000
เพศหญิง	2.962	1.017	0.174	2.913	0.004
การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับปัญหา	0.124	0.057	0.165	2.183	0.030
การรับรู้ลักษณะของตนเอง แบบชอบเก็บตัวและอารมณ์อ่อนไหว)	1.937	0.909	0.127	2.131	0.034
ค่าคงที่ (constant)	22.973	2.983		7.703	0.000

$R^2 = 0.347$, $F = 16.628$, $P\text{-value} < .05$

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยต่อการทำนายอาการซึมเศร้าในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ โดยการคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนอาการซึมเศร้า 16 คะแนนขึ้นไป (n = 195) พบว่า มี 6 ปัจจัยที่สามารถทำนายทำนายอาการซึมเศร้า ซึ่งตัวแปรพยากรณ์ที่มีค่าสูงสุดไปต่ำสุดได้แก่ การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับอารมณ์ ($\beta = -0.332$, $p < .001$) รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ($\beta = 0.290$, $p < .001$) รูปแบบของการถูกระรานทางไซเบอร์มากกว่า 1 รูปแบบ ($\beta = 0.243$, $p < .001$) เพศหญิง ($\beta = 0.174$, $p < .001$) การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับปัญหา ($\beta = 0.165$, $p < .05$) และการรับรู้ลักษณะของตนเองแบบชอบเก็บตัวและอารมณ์อ่อนไหว ($\beta = 0.127$, $p < .05$) โดยสามารถร่วมกันทำนายอาการซึมเศร้าในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ได้ร้อยละ 34.7 ($R^2 = 0.347$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงผลในตารางที่ 2

การอภิปรายผลการวิจัย

1. คะแนนเฉลี่ยอาการซึมเศร้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์เท่ากับ 20.61 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษา²⁵ โดยได้ทำการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมถูกระรานทางไซเบอร์ในของนักเรียนในภาคกลาง พบว่าอาการซึมเศร้าในระดับเล็กน้อย และระดับปานกลาง ($\beta = .88$, $p < .001$ และ $\beta = .89$, $p < .05$) เป็นปัจจัยทำนายของการถูกระรานทางไซเบอร์

2. ปัจจัยที่สามารถทำนายอาการซึมเศร้าในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ถูกระรานทางไซเบอร์ ประกอบด้วยปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ 1) เพศหญิง สอดคล้องกับการศึกษา²⁶ ที่ได้ศึกษาผลของการถูกระรานทางไซเบอร์ต่ออาการซึมเศร้าและความคิดฆ่าตัวตายของวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี พบว่าเพศหญิงมีอาการซึมเศร้ามากกว่าเพศชาย 2) การรับรู้ลักษณะของตนเองแบบชอบเก็บตัวและอารมณ์อ่อนไหว เชื่อว่าการชอบเก็บตัวเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่น่าไปสู่การเกิดอาการซึมเศร้าและทำให้เกิดการฆ่าตัวตายได้ รวมไปถึงการมีอารมณ์อ่อนไหวไม่มีความมั่นคงทางด้านอารมณ์ มีโอกาสเกิดอาการซึมเศร้าได้ 3) การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม โดยการเก็บกดไว้ภายใน เช่น ร้องไห้ วิตกกังวล สามารถทำให้เกิดอาการซึมเศร้าได้²⁷ และ 4) การเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นจัดการกับปัญหาที่เหมาะสม จะทำให้อาการซึมเศร้ามลดลง²⁷ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพกับบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ 5) รูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีโอกาสทำให้เกิดอาการซึมเศร้าได้²⁸ ทั้งนี้รูปแบบการเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับด้านอารมณ์ หากได้รับการเลี้ยงดูที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้มีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ที่ดี และสามารถจัดการกับอารมณ์ทางลบได้ และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ 6) รูปแบบของการถูกระรานทางไซเบอร์มากกว่า 1 รูปแบบ แสดงให้เห็นว่าการถูกระรานทางไซเบอร์มากกว่า 1 รูปแบบ มีโอกาสทำให้เกิดอาการซึมเศร้าได้มากกว่าการถูกระรานทางไซเบอร์เพียงรูปแบบเดียว ซึ่งจากการศึกษานี้ รูปแบบที่พบมากที่สุด ได้แก่ การนิทาและด่าทอ การถูกกีดกันออกจากกลุ่ม การใส่ความ

และการถูกแอบอ้างชื่อ ตามลำดับ โดยทั้ง 6 ปัจจัยทำนาย
ข้างต้นสามารถร่วมกันทำนายอาการซึมเศร้าได้ร้อยละ 34.7
ซึ่งมีความสอดคล้องกับรูปแบบชีวิตนิเวศวิทยาของการพัฒนา
มนุษย์¹³ ที่ได้นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ที่เชื่อว่า
การที่บุคคลจะมีการพัฒนาและการปรับตัวที่ดีขึ้น จะต้องเกิด
จากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบริบทแวดล้อม ซึ่งบริบท
แวดล้อมแต่ละระดับมีอิทธิพลต่อการพัฒนาและการปรับตัวที่
แตกต่างกัน หากกระบวนการปฏิสัมพันธ์เกิดปัญหาในระดับใด
ระดับหนึ่ง จะส่งผลให้มีการปรับตัวต่อเหตุการณ์ที่มากกระทบ
หากไม่สามารถปรับตัวได้ ก็จะทำให้มีการตำหนิและโทษตนเอง
เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และทำให้การเกิดอาการซึมเศร้าได้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลสำหรับบุคลากรทางการแพทย์
ในการวางแผนป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบ
ปัญหาการถูกรังแกทางไซเบอร์ที่มีอาการซึมเศร้า
2. การพัฒนาระบบการช่วยเหลือนักเรียนเมื่อ
ถูกรังแกทางไซเบอร์ในสถานศึกษา ตลอดจนการมีโครงการ
นำร่องสำหรับการช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกรังแกทางไซเบอร์
เช่น การช่วยเหลือในกลุ่มนักเรียนหญิง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาในรูปแบบของการวิจัยกึ่งทดลอง
เช่น โปรแกรมส่งเสริมการเผชิญปัญหาที่เหมาะสม
ให้กับนักเรียน เพื่อป้องกันและลดอาการซึมเศร้าในนักเรียน
ที่ถูกรังแกทางไซเบอร์

References

1. National statistical office. The 2021 household
survey on the use of information and
communication technology. Bangkok: NSO
Data Catalog; 2022 (in Thai)
2. Srivichai C. Self-Care of Addiction Social Media
adolescent. Journal of The Royal Thai Army
Nurses. 2018; 19(2): 31-6. (in Thai)
3. Slonje, Smith. The nature of cyberbullying, and
strategies for prevention. Computers in Human
Behavior. 2013; 29(1): 26-32.

4. Kowalski, Limber. Psychological, Physical, and
Academic Correlates of Cyberbullying and
Traditional Bullying. Journal of Adolescent
Health. 2013; 53(1): 13-20.
5. Underwood, M. K., Ehrenreich, S. E. The power
and the pain of adolescents' digital
communication: Cyber victimization and the
perils of lurking. American Psychologist. 2017;
72(2): 144-58
6. Charoenwanit S. Cyber Bullying: Impacts and
Preventions in Adolescents. Thai Science and
Technology Journal.2017; 25(4): 639-45.
7. Thutisud B. When being bullied. 1sted. Bangkok:
Good printing and packaging group; 2019
(in Thai)
8. Calvete, E., Orue, I., Gamez-Guadix, M. Cyberbullying
victimization and depression in adolescents:
the mediating role of body image and cognitive
schemas in a one-year prospective study.
European Journal of Criminal Policy and
Research. 2017; 22: 271-84.
9. Robin, M.K., Susan, P.L. Psychological, physical,
and academic correlates of cyberbullying
and traditional bullying. Adolescent. Health.
2013.
10. Machmutow, K., Perren ,S., Sticca, F., Alsaker, F.
Peer victimisation and depressive symptoms
Can specific coping strategies buffer the
negative impact of cybervictimisation?
Emotional and Behavioural Difficulties.
2012; 17(3): 403-20.
11. Liu, C., Liu, Z., Yuan, G. The longitudinal influence
of cyberbullying victimization on depression
and posttraumatic stress symptoms: The
mediation role of rumination Journal of Health
Psychology.2020; 34: 206-10.
12. Pliankerd P. Depressive disorder: Nurse's role in
nursing care. Journal of The Royal Thai Army
Nurses. 2014; 15(1): 18-21. (in Thai)

13. Bronfenbrenner, U., Morris, P. A. The bioecological model of human development. In W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), Handbook of child psychology, Theoretical models of human development. 6th ed. New York: Wiley; 2006.
14. Beck, A.T. Depression: Clinical, experimental, and theoretical aspects: University of Pennsylvania; 1967
15. Anuroj K, Pityaratstian N. Cyber-Aggression Perpetration and Victimization Scale Validity and Reliability of Cyber-Aggression Perpetration and Victimization Scale. Journal of the Psychiatric Association of Thailand. 2019; 64(1), 45-60. (in Thai)
16. Trangkasombat, U., Larbboonsarp, V., Havanond, P. CES-D as a screen for depression in adolescents. Journal of Psychiatric Association of Thailand. 1997; 17(3): 412-29. (in Thai)
17. Wongpakaran T, Wongpakaran N. Confirmatory factor analysis of Rosenberg self esteem scale : a study of Thai student sample. Journal of the Psychiatric Association of Thailand. 2011; 56(1): 59-70. (in Thai)
18. Prateeptranun W. The effect of empower program on coping ability of suicidal attempters. Journal of the psychiatric nursing and mental health. 2015; 29(2): 103-15. (in Thai)
19. Petchboonmee P, The Forecastion of David Kolb's Experiential Learning Style Using the Classification Rules with Decision Tree Technique. Journal of Science and Technology. 2013; 21(6): 547-57 (in Thai)
20. Kititussaranee S. The Relationship between Parenting Styles and Depression of the Fourth Level Students. Rama Nurs J. 2009, 15(1): 36-47 (in Thai)
21. Jitaree B. The Factors Influencing Depression Amongst the Elderly at a Community in Nakhon Pathom Province. (thesis). Nakhon Pathom, Christian University; 2012. (in Thai)
22. Nateetan M. The Factors Influencing Depression in adolescents in Chiang Mai Province. (thesis). Chiang Mai, Chiang Mai University; 2003. (in Thai)
23. Wichisiri P. Wisdom, social support and psychological well-being of elderly in the elderly club at WatSarod Rat Burana District, Bangkok. Journal of Social Sciences and Humanities. 2012; 38(2): 139-51. (in Thai)
24. Pernsungnern P, Pornnoppadol C, Sidthiraksa N, Buntub D. Social media addiction: prevalence and association with depression among 7th-12th Grade Students in Bangkok. Graduate Research Conference 2014; 2014 Mar 28; Khon Kaen, Thailand. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2014.
25. Laisuwannachart P, Suteeprasert T, Bunsiriluck S. (2565). Factors predicting cyberbullying perpetration and victimization among students in central Thailand. Journal of Mental Health of Thailand. 2022; 30(2), 100-13. (in Thai)
26. Maurya, C., Muhammad, T., Dhillon, P., & Maurya, P. The effects of cyberbullying victimization on depression and suicidal ideation among adolescents and young adults: a three year cohort study from India. Bio Bed Central Psychiatry. 2022; 22(599), 2-14.
27. Sawasdisutha P. The coping styles among high school students in Bangkok and the relationship between coping mechanisms and depression. Journal of the Psychiatric Association of Thailand. 2016; 61(1), 4152. (in Thai)
28. Romero-Acosta, K., Gómez-de-Regil, L., Lowe, G. A., Garth, L., Gibson. R.C. Parenting Styles, Anxiety and Depressive Symptoms in Child/Adolescent. International Journal of Psychological Research. 2021; 14(1), 12-32.